



KLIIMAMINISTEERIUM

Marek Reinaas
Riigikogu majanduskomisjon
majanduskomisjon@riigikogu.ee

12.10.2026 nr 1-4/26/3856

Seaduseelnõu 892 SE muudatusettepanekud

Austatud Marek Reinaas

Riigikogu majanduskomisjoni menetluses on elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (892 SE)¹.

Ettepanekud on seotud 892 SE raames muudetava elektrituruseaduse, maagaasiseaduse ja tööstusheite seaduse sätetega. Muudatustega parendame eelnõu sõnastusi ja lahendame energiaturu kitsaskohti. Sellest tulenevalt esitame Riigikogu majanduskomisjonile järgmised eelnõu täpsustavad ja täiendavad ettepanekud 892 SE raames muudetava elektrituruseaduse, maagaasiseaduse ja tööstusheite seaduse täpsustamiseks.

Muudatusettepanekuga eelnõus 892 SE tehtavad muudatused on esitatud allajoonitult.

1. Täiendada eelnõu § 1 punktidega 3–7, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**3)** paragrahvi 3 täiendatakse punktiga 20³ järgmises sõnastuses:

„20³) parim võimalik tehnika – on nutiarvestuse puhul seoses andmekaitse ja -turvalisusega kõige tõhusamad, paremini väljaarendatud ja praktiliselt sobivad meetodid, mis põhimõtteliselt loovad aluse andmekaitset ja -turvalisust käsitlevate liidu õigusnormide järgimisele;“;

Selgitus: Sättega võetakse Eesti õigusesse üle EL-i direktiivi 2019/944 nõue, millega määratletakse parim võimalik tehnika nutiarvestuse (kaugloetavate arvestite) andmekaitse ja -turvalisuse kontekstis. Muudatuse eesmärk on tagada, et nutiarvestussüsteemide rakendamisel ja kasutamisel võetaks kasutusele ajakohased, tõhusad ning praktikas järeleproovitud tehnilised ja korralduslikud lahendused. See kohustab võrguettevõtjaid ja teenusepakkujaid rakendama turvameetmeid, mis vastavad Euroopa Liidu rangeimatele andmekaitse- ja kiberturvalisuse nõuetele (sh isikuandmete kaitse üldmäärusele ehk GDPR-ile).

4) paragrahv 12 täiendatakse lõikega 1⁴ järgmises sõnastuses:

„(1⁴) Kaitsetu tarbija on kodutarbija, kellele on määratud toimetulekutoetus sotsiaalhoolekande seaduse § 131 lõigete 2 ja 3 alusel.“;

¹ [Eelnõu - Riigikogu](#)

Selgitus: Muudatusega võetakse üle EL-i direktiivi 2019/944 nõue määratleda siseriiklikult kaitsetu tarbija mõiste. Täienduse eesmärk on tagada elektriturul selgus ja õiguskindlus majanduslikult haavatavate tarbijate määratlemisel ning on aluseks kaitsetutele tarbijatele ette nähtud erimeetmete (nt kaitse elektri väljalülitamise eest teatavatel tingimustel) kohaldamisele. Mõiste on Eestis juba eelnevalt defineeritud energiamajanduse korralduse seaduses ning ühese arusaamise tekitamiseks on vajalik elektrituruseadusesse tuua ka vastav viide.

5) paragrahv 20 lõikes 1 asendatakse sõna „pangagarantiid“ sõnaga „garantiid“;

Selgitus: Muudatus on vajalik, et kaasajastada bilansihaldurite garantiide süsteemi. Kehtiv bilansihalduse garantiide süsteem ei kata süsteemihalduri krediidiriski, mis tuleneb bilansihalduri maksekohustuste täitmata jätmisest. Kehtiva õiguse kohane püsigarantii suurus (31 955 eurot) on püsinud muutumatuna ligi 20 aastat ega kajasta tänaseid elektrituru mahtusid, hinnataset ega krediidiriske, mistõttu ei taga kehtiv süsteem piisavalt riskikaitset bilansihalduri kohustuste mitte täitmise korral.

6) paragrahvi 20 täiendatakse lõigetega 2¹ ja 2² järgmises sõnastuses:

„(2¹) Muutgarantii suuruse määrab süsteemihaldur.

(2²) Muutgarantii suuruse määramine ja selle muutmine toimub elektrituru toimimise võrgueeskirjas sätestatud korras.“;

7) paragrahv 20 lõiked 3–6 tunnistatakse kehtetuks.“;

Selgitus: Bilansihalduri garantiide süsteem on püsinud muutumatuna ligikaudu 20 aastat ning vajab uuendamist. Elektri kaubanduse kasvuga on kasvanud riskid süsteemihaldurile ning garantiimäärasid peab tõstma. Muudatusega tunnistatakse kehtetuks elektrituruseadusest käesoleval hetkel praktikas rakendumatu muutgarantii sätted ja lisatakse volitusnorm elektrituru toimimise võrgueeskirjas muutgarantii sisustamiseks. Elektrituru toimimise võrgueeskiri on õiguslikult parem valik bilansihalduri garantiisätete reguleerimiseks, kuivõrd võimaldab vajaduse korral kiiremaid muudatusi ja vähendab bürokraatiat.

2. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 7, (meie muudatusettepanekut nr 1 arvestades punkt 12) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„7) paragrahvi 21⁴ täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Süsteemihaldur korraldab tarbimiskaja elektriturul osalemisega seotud kulude kogumise Konkurentsiametiga kooskõlastatud referentshinna arvutamise meetoodika alusel elektrituru toimimise võrgueeskirjas sätestatud korras.“;“;

Selgitus: Muudatuse eesmärk on luua volitusnorm, mis lubab süsteemihalduril koguda tasu bilansihaldurilt või iseseisvalt agregatorilt vastavalt sellele, mis on konkreetse kauplemisperioodi referentshind ja järgmise päeva turu hind. Säte loob eelduse, et turukorraldaja Elering AS saab välja töötada rahastusmudeli, mis on eelduseks tarbimiskaja kasutuselevõtuks järgmise päeva elektriturul. Elektrituru toimimise võrgueeskirja eelnõu kohaselt eristatakse kahte võimalikku kulu tekkimise olukorda:

1. kui referentshind on madalam kui järgmise päeva börsihind, siis jaguneb kulu tarbijate vahel läbi bilansihaldurite, sest tarbimiskaja toob selles olukorras turuhinda alla ja võidavad kõik tarbijad.

2. kui referentshind on kõrgem kui järgmise päeva börsihind, siis üldist sotsiaalmajanduslikku kasu hinnalanguse näol ei teki ja kulu katab iseseisev agregator.

3. Täiendada eelnõu § 1 punktidega 12–15, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punktidega 18–21) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„12) paragrahvi 42³ lõike 3 teine lause jäetakse lõike tekstist välja ning kolmas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Süsteemihaldur esitab vähempakkumise põhimõtted Konkurentsiametile, kellel on õigus põhjendatult nõuda nende muutmist.“;“;

Selgitus: Lõike 3 muudatusega täpsustatakse reservvõimsuse mehhanismi vähempakkumise ettevalmistamise korda ning välditakse sama sisuga küsimuste menetlemist erinevates etappides korduvalt.

Peale riigiabi loa menetlust kehtestab valdkonna eest vastutav minister mehhanismi rakendamiseks korraldatava vähempakkumise korra, mis sisaldab volitusnormi seletuskirja kohaselt põhimõtteid riigiabi andmisel, millist infot peab vähempakkumine sisaldama, mis on nõuded pakkumise läbiviimisele, selle esitamisele ja tagasivõtmisele, menetlemisele ja teistele nõuetele. Ka selle määruse kujundamisel kaasatakse turuosalisi tavapärase kooskõlastuse protsessi teel.

Konkurentsiametile esitatakse edaspidi vähempakkumise põhimõtted, mis peavad sisaldama vähemalt abikõlblikkuse kriteeriume, pakkumuste hindamise korda ja võimsuskohustuse täitmise kontrollimise ja tagatiste põhimõtteid.

Muudatus ei kaota Konkurentsiameti olulist rolli ja pädevust, kuivõrd ka edaspidi on Konkurentsiametil võimalik esitada põhjendatud muudatusettepanekuid.

13) paragrahvi 42³ lõike 4 esimene lause muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kui mehhanismi rakendatakse strateegilise reservina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punkti 22 ja artikli 22 lõike 2 tähenduses, peab vähempakkumisel esitatud pakkumuse hind põhinema põhjendatud kuludel, lähtuma kulutõhususe põhimõttest ning võimaldama ettevõtjal täita õigusaktidest tulenevaid kohustusi.“;

Selgitus: Lõike 4 esimese lause muudatusega piiratakse kulupõhine hinnakujunduse nõue strateegilise reservina rakendatava mehhanismiga. Kehtiv lõige 4 kohaldub sõnastuslikult igale reservvõimsuse mehhanismile, kuid turuülese võimsusmehhanismi puhul peab tasu üldjuhul kujunema konkurentsipõhise vähempakkumise tulemusel. Seetõttu võib kulupõhise hinnakujunduse üldine kohaldamine moonutada konkurentsipõhist hinnakujundust ja vähendada mehhanismi kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artikli 22 põhimõtetega. Eestile on selline kõrvalekalle (pakkumuse hinnastamine kindlate parameetrite alusel) lubatud strateegilise reservi puhul lähtuvalt Euroopa Komisjoni 28.10.2025 antud riigiabi otsusest asjas SA.112459 (2025/N) (Eesti strateegiline reserv, punktid 205 ja 206) olulise turujõuga turuosaliste puhul. Seetõttu on strateegilise reservi vormis mehhanismi puhul oluline nimetatud sõnastus säilitada, et vältida vastuolu riigiabi otsusega.

14) paragrahvi 42³ lõikes 6 asendatakse sõnad „kolm kuud“ sõnadega „kuus nädalat“;

Selgitus: Muudatusega asendatakse riigisiseses õiguses fikseeritud kolmekuuline vähempakkumise avaldamistähtaeg kuuenädalase tähtajaga. Süsteemihaldur peab jätkuvalt avaldama oma veebilehel vähempakkumise tingimused, korra ning Euroopa Komisjoni riigiabi andmist lubava otsuse. Kolmekuuline tähtaeg ei tulene Euroopa Liidu õiguses ja Euroopa Komisjon on korduvalt hinnanud kuuenädalast tähtaega piisavaks, et tagada turuosaliste võrdset kohtlemist ja tõhusat konkurentsi vähempakkumisel. Näiteks Tšehhi turuülese võimsusmehhanismis (SA.120741) kinnitas Komisjon, et kuuenädalane avaldamistähtaeg on kooskõlas „Puhta tööstuse kokkuleppe toetamiseks võetavate riigiabimeetmete raamistik“ (CISAF) I lisa nõudega 12.

15) paragrahvi 42³ lõige 7 tunnistatakse kehtetuks.“;“;

Selgitus: Määruse (EL) 2024/1747 artikli 2 punkti 10 alapunktiga b tunnistati vastav liidu õiguse säte (art 21 lg 7) alates 16.07.2024 kehtetuks. Kuna säte tugines sisuliselt liidu õiguse sättele, mida enam ei kohaldata, tunnistatakse see kehtetuks ka elektrituruseaduses. Algne säte kohustas süsteemihaldurit lõpetama reservvõimsuse mehhanismi rakendamise muu hulgas juhul, kui

mehhanismi hankimiseks ei sõlmitud kolme järjestikuse kalendriaasta jooksul uusi lepinguid, viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artiklile 21.

4. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 22, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 32) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„22) paragrahvi 59¹ täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud tingimus peab käesoleva seaduse § 108 lõikes 3¹ nimetatud tootmiseseadme puhul olema täidetud hiljemalt kahe aasta jooksul tootmiseseadme võrguga sünkroniseerimisest arvates.“;“;

Selgitus: Muudatusega täpsustatakse 2025. aasta suvel jõustunud SE 556 sõnastust. Täiendav norm võimaldab rakendada juba varasemalt väljendatud seadusandja tahet, s.o ELTS § 108 lõiget 3¹, mille eesmärk on võimaldada samas sättes loetletud tootmiseseadmete toetusperioodi ja tootmise alustamist tootja avalduse alusel ka enne tootmiseseadme nõuetekohasuse saavutamist.

5. Täiendada eelnõu § 1 punktidega 25 ja 26, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punktidega 36 ja 37) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„25) paragrahvi 66² lõikeid 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jaotusvõrgu toimimise ja arendamise tõhustamise eesmärgil toimub paindlikkusteenuste hankimine läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel. Paindlikkusteenuste hankimisel ei tohi jaotusvõrguettevõtja eelistada endaga seotud ettevõtjaid.

(2) Jaotusvõrguettevõtja kooskõlastab paindlikkusteenuste turupõhise hankimise tingimused Konkurentsiametiga. Konkurentsiamet võib jätta paindlikkusteenuste turupõhise hankimise tingimused kooskõlastamata, kui need ei vasta võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetele.“;

Selgitus: Muudatuse eesmärk on paindlikkusteenuse kasutamine läbipaistvalt ja mittediskrimineeritavalt, mida on võimalik tagada ka ilma riigihanget korraldamata. Paindlikkusteenused on lühiajalised ja dünaamilised ning nende vajadus sõltub võrgu hetkeseisust. Teenuse osutajaks võib olla suurel hulgal väiksemaid turuosalisi. Selline teenus ei sobitu riigihanke mudeliga (fikseeritud maht, hind ja tähtaeg), vaid eeldab avatud ja pidevat ligipääsu turuosalistele, mitte üksikule hanke võitjale. Laiendamaks paindlikkusteenuste osutajate ringi on mõistlikum, kui jaotusvõrguettevõtja saab paindlikkusteenuse osutajad leida paindlikkusplatvormi kaudu, rakendades läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja turupõhiseid tingimusi. Platvormipõhine avatud lahendus soodustab konkurentsi ja turu arengut ning võimaldab jaotusvõrguettevõtjal paindlikkusteenuste vajadusi operatiivsemalt katta.

26) paragrahvi 66³ täiendatakse lõikega 2¹ ning lõiked 3 ja 4 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Võrgu talitluskindluse tagamiseks vajaliku sagedusega mitteseotud tugiteenuse, välja arvatud käesoleva seaduse §-s 42⁶ sätestatud saartalitlusvõime tagamise teenuse, osutaja leidmiseks korraldab võrguettevõtja läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise menetluse. Teenuse hankimisel ei tohi võrguettevõtja eelistada endaga seotud ettevõtjaid.

(3) Sagedusega mitteseotud tugiteenuste spetsifikatsiooni ja toodete tehniliste tingimuste kohta korraldab võrguettevõtja avaliku konsultatsiooni, mille tulemused esitab Konkurentsiametile koos teenuse hankimise põhimõtetega. Konkurentsiamet võib jätta teenuse hankimise põhimõtted kooskõlastamata ja teha ettekirjutuse nende muutmiseks, kui need ei taga teenuse kulutõhusat hankimist või ei vasta võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõttele.

(4) Võrguettevõtja ei pea kasutama käesoleva paragrahvi lõikes 2¹ sätestatud sagedusega mitteseotud tugiteenuste turupõhist hankimist, kui Konkurentsiamet on võrguettevõtja taotluse alusel hinnanud teenuse turupõhise hankimise majanduslikult ebatõhusaks ja andnud erandi. Erandi saamiseks esitab võrguettevõtja Konkurentsiametile põhjendatud taotluse.“; “;

Selgitus: Paragrahvi 66³ täiendatakse lõikega 2¹, millega nähakse sagedusega mitteseotud tugiteenustele ette lõikes 2 sätestatud üldisest riigihanke korraldamise nõudest erinev hankimiskord. Nende teenuste osutaja leidmine peab toimuma läbipaistva, mittediskrimineeriva ja

turupõhise korra alusel. Muudatus lähtub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigetest 4 ja 5, mille kohaselt tuleb sagedusega mitteseotud tugiteenuseid hankida läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise menetluse kaudu. Direktiiv ei näe kohustusliku menetlusvormina igal juhul ette riigihankemenetlust. Seetõttu võimaldab uus lõige kasutada ka muid nendele nõuetele vastavaid turupõhiseid lahendusi, sealhulgas enampakkumist või avatud platvormipõhist menetlust.

Uut lõiget ei kohaldata saartalitusvõime tagamise teenusele. Selle teenuse hankimisele kohaldatakse jätkuvalt § 66³ lõigetes 2 ja 3 sätestatud, kuna § 42⁵ lõige 4 viitab sõnaselgelt nendele lõigetele. Seega tuleb saartalitusvõime tagamise teenuse osutaja leidmiseks ka edaspidi korraldada riigihange. Muudatus ei mõjuta §-des 42⁵–42⁷ sätestatud saartalitusvõime tagamise teenuse hankimise korda ega sellega seotud Konkurentsiameti pädevust.

Lõike 3 muudatus on vajalik, kuna sagedusega mitteseotud tugiteenuse osutaja võib uue lõike 2¹ kohaselt leida nii riigihankemenetluse kui ka muu läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel. Muudatus ei mõjuta saartalitusvõime tagamise teenuse hankimist. Paragrahvi 42⁵ lõike 4 kohaselt kohaldatakse sellele teenusele jätkuvalt § 66³ lõikeid 2 ja 3, mistõttu leitakse saartalitusvõime tagamise teenuse osutaja riigihankega ning teenuse osutaja leidmise põhimõtted kooskõlastatakse Konkurentsiametiga.

Lõiget 4 täpsustatakse, et kõrvaldada kehtiva sõnastuse ebatäpsus ja viia säte kooskõlla selle algse eesmärgiga. Kehtiv säte nimetab ekslikult sagedusega seotud tugiteenuseid, kuigi sätte toonase seletuskirja kohaselt käsitleb erand sagedusega mitteseotud tugiteenuste turupõhise osutamise majanduslikku ebatõhusust. Samuti täpsustatakse, et turupõhisest hankimisest võib loobuda üksnes Konkurentsiameti hinnangu ja erandi alusel, nagu nõuab direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõige 5.

6. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 27, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punktiga 40) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„27) paragrahvi 72 täiendatakse lõikega 3¹ järgmises sõnastuses:

„(3¹) Energiasalvestust käsitletakse kõikide võrgutasu komponentide kehtestamisel tootjatega võrdselt. Võrguettevõtja peab energiasalvestusüksustel käesoleva seaduse § 42⁷ lõikes 4, § 59² lõikes 1 ja § 71 lõikes 1 punktis 4 nimetatud tasude saldeerimise korral võimaldama valida tootjatega samadel alustel asjaomase liitumispunkti peakaitsme võimsuse või samaväärse lepingulise võrguvõimsuse kohta kehtivate võrgupakettide ja hinnastamismudelite vahel.“;“;

Selgitus: Energiasalvestusüksuste kasutuselevõtu kasvuga on võrguettevõtjad hakanud piirama võrgutasude hinnastamismudelite ehk võrgupakettide valikut ja rakendama energiasalvestusüksustele ainult kõige kõrgema püsitasuga võrgupaketti. Praktika kohaselt võrguettevõtjad keelavad energiasalvestusüksuste saldeerimise soovi korral valida erinevate võrgupakettide vahel ja võimaldatakse vaid kõige kõrgema püsitasuga võrgupaketti. Selline piirang ei võimalda kasutada elektrituruseaduses ettenähtud soodustusi võrgutasu, taastuvenergiatasu ja varustuskindluse tasu saldeerimise näol, sest püsitasu on kõrgem kui soodustustest saadav kasu. Selline tegevus on diskrimineeriv ja kohtleb energiasalvestusüksusi ebavõrdselt. Hoolimata sellest, et elektrituruseaduse § 65 lg 2 sätestab võrguettevõtja kohustuse järgida võrguteenust osutades turuosaliste võrdse kohtlemise põhimõtet, on praktikas rakendatud diskrimineerivaid energiasalvestusüksuste suhtes. Seetõttu on vajalik lisada uus säte, mis lahendab diskrimineeriva olukorra.

Muudatuse sisu on täiendada elektrituruseadust uue sättega § 72 lg 3¹ mis üheselt kohustab võrguettevõtjat lubama valida energiasalvestusüksuste puhul kõigi saadaolevate võrgupakettide ja hinnastamismudelite vahel ja kohtleb energiasalvestust kui tootjaid võrgutasude, püsitasude, võrgupakettide ja hinnastamismudelite tähenduses.

Saldeerimise eesmärk on, et salvestaja ei tasuks võrku tagasi antud elektrienergialt edastustasu, taastuvenergia toetuse rahastamise tasu ja varustuskindluse tasu. Seda põhjusel, et võrku tagasi antud elektri puhul tasub need tasud lõpptarbijale. Seadusandja eesmärk antud muudatusega on, et võrguettevõtja ei kasutaks saldeeritavate tasude asemel kõrget püsitasu, mis välistab saldeerimise majandusliku põhjendatuse.

Energiasalvestusüksused ei ole ise tarbijad, vaid elektri ajutised salvestajad ning salvestatud elektrilt tasude kogumine toimub jätkuvalt vaid lõpptarbija poolt. Energiasalvestusüksused hoiavad ära ülekoormusi võrgus ja vähendavad elektrivõrgu kasutamist, sest üldjuhul tarbitakse elekter energiasalvestusüksuse lähedal. Seetõttu energiasalvestusüksuste käsitlemine tootjatega võrdsetel alustel hoiab ära sama elektri topelt võrgutasudega maksustamist. Energiasalvestusüksus on elektri ladustamise vahend ning eest tasutakse võrgutasud lõpptarbija poolt. Sama olukord oleks ka siis, kui energiasalvestusüksust elektri ülekande või jaotamise ahelas ei oleks. Seega on tegemist võrguettevõtjale kasuliku tegevusega ja energiasalvestusüksuste võrgupakettide piiramise ja kõrge püsitasu kehtestamise näol on tegemist diskrimineeriva topeltmaksustamisega, mis käesoleva eelnõu sättega keelatakse.

7. Muuta eelnõu § 1 punkt 35 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 49) ja sõnastada järgmiselt:

„**35)** paragrahvi 87¹ lõiget 6² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6²) Võrguettevõtja lükkab käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tasu rakendamist edasi, kui tootmist ei ole alustatud tõendatult turuosalisest sõltumatutel põhjustel kuni nimetatud põhjuste äralangemiseni, või põhjendab sellest keeldumist. Turuosaline on kohustatud nimetatud põhjustest viivitamata teavitama võrguettevõtjat. Turuosalisest sõltumatutel põhjustel tootmise alustamiseks antud ajapikendus ei või kokku ületada kolme aastat.“;

Selgitus: Seadust täiendatakse eesmärgiga sätestada turuosalisest sõltumatu ja tõendatud põhjuse tõttu antava ajapikenduse maksimaalne kolmeaastane periood ühe tootmisseadme kohta kokku. Näiteks kui kolmanda isiku tegevusest tingitud kohtuvaidlus kestab 4 aastat, siis tootja taotluse rahuldamisel lükkab võrguettevõtja § 87¹ lg 6² sätestatud tasu rakendamist edasi sellest tootjast sõltumatust asjaolust tingitud viivituse võrra, maksimaalselt 3 aastat. Teise näite puhul kui kohtuvaidlus ei ole edasilükkamise taotluse esitamise hetkeks veel lõppenud, siis lükatakse tasu rakendamist edasi kuni vaidluse lõppemiseni ja vaidlusele kulunud aja võrra, kuid mitte kauem 3 aastat kokku alates § 87¹ lg 4 tähtaja möödumisest. Näiteks kui kolmanda isiku tegevusest tingitud kohtuvaidlus kestab 4 aastat, siis tootja taotluse rahuldamisel lükkab võrguettevõtja § 87¹ lg 6² sätestatud tasu rakendamist edasi sellest tootjast sõltumatust asjaolust tingitud viivituse võrra, aga maksimaalselt 3 aastat. Teise näite puhul ehk kui kohtuvaidlus ei ole edasilükkamise taotluse esitamise hetkeks veel lõppenud, siis lükatakse tasu rakendamist edasi kuni vaidluse lõppemiseni ja vaidlusele kulunud aja võrra, kuid mitte kauem 3 aastat kokku alates § 87¹ lg 4 tähtaja möödumisest.

8. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 36, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punktiga 50) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**36)** paragrahvi 87¹ lõiget 6⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgnevalt:

„(6⁴) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud tasu ei kohaldata tootmisseadme puhul, mille võrgulepingu kohane võrku antav võimsus on kuni 15 kW.“;

Selgitus: Tootja loetakse mikrotootjaks võrgulepingus kokkulepitud võrku antava võimsuse (kuni 15 kW), mitte tootmisseadme enda võimsuse alusel. See tähendab, et kui tootja seade on võimsam, kuid võrku edastatav võimsus on piiratud 15 kilovattiga, on tegemist ikkagi mikrotootjaga. Muudatusega viiakse alakasutustasu vabastuse tingimus kooskõlla võrgulepingu järgse mikrotootja mõistega. Tegelikult puudub vajadus laiendada eraldi nende tootjate ringi, kellele alakasutustasu vabastus ei kehti, mistõttu on muudatus vajalik ja põhjendatud.

9. Muuta eelnõu § 1 punkt 36 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 51) ja sõnastada järgmiselt:

„**36)** paragrahvi 87¹ täiendatakse lõikega 6⁶ järgmises sõnastuses:

„(6⁶) Turuosalisest sõltumatu põhjus käesoleva paragrahvi lõike 6² tähenduses võib olla:

1) vääramatu jõud;

2) seadmete või materjalide tarnimisel või transportimisel tekkinud viivitused võrreldes tarne- ja ostulepingutes kokkulepitud tähtaegadega;

3) ettenägematu muutus geoloogilistes tingimustes või pinnases, arheoloogiliste leidude või kaitsealuste liikide avastamine, projekteerimistingimuste, planeeringu lähteseisukohtade või keskkonnamõjude hindamise programmis esitatud tingimuste või uuringute programmi haldusorganipoolne täiendamine või ootamatute keskkonnaprobleemide ilmnemine pärast ehitusloa taotluse menetlusse võtmist, mis takistab või lükkab edasi tootmisseadme tähtaegset rajamist;

4) kolmanda isiku vaie, kohtuvaidlus või ettekirjutus, mis takistab või lükkab edasi tootmisseadme tähtaegset rajamist;

5) liitumislepingulise tootmisseadme rajamise eelduseks oleva haldusmenetluse oluline viibimine pädeva haldusorgani tootjast sõltumatu kolmanda isiku poolt tuvastatud tegevuse või tegevusetuse tõttu, kui viivitus ei ole põhjustatud seaduse või muu õigusakti muudatusest;

6) muu käesolevas loetelus nimetamata tootjast sõltumatu ja tõendatud põhjus.“;“;

Selgitus: Muudatusega võimaldatakse sisuliselt võrguettevõtjale kaalutlusõigus alakasutustasu rakendamise edasilükkamise otsustamisel ning jääb alles takistuse sisuline hindamine. Ehk on võimalik hinnata, kas tootja on täitnud oma hoolekohustust või on takistus tekkinud tootja enda tegevuse või tegevusetuse tõttu. Varasema sõnastuse korral oleks tulnud loetelus esineva asjaolu esinemisel tasu rakendamist edasi lükata ainuüksi selle asjaolu esinemise tõttu, kuivõrd need asjaolud oleks seaduse tasandil tootjast sõltumatuteks kuulutatud. Uue sõnastuse järgi jääb võrguettevõtjale alles kaalutlusõigus tasu rakendamise edasilükkamise või edasi lükkamata jätmise otsustamisel ka sellisel juhul kui loetelus toodud asjaolu(sid) esineb. Elektriturseaduse § 87¹ lõige 6² annab võrguettevõtjale kaalutlusõiguse hindamaks alakasutustasu edasilükkamise põhjendatust turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolul. Lõike 6⁶ punkti 5 kohaselt võib lugeda turuosalisest sõltumatuks põhjuseks ka liitumisvõimsuse kasutuselevõtuga seotud menetluses haldusorganipoolsete menetlustoimingute ning haldusakti andmise olulist viibimist.

Alakasutustasu rakendamise edasilükkamisel ei ole võrguettevõtjal vajalik tuvastada omavalitsuse menetlustoimingute õiguspärasust, vaid piisab menetluse olulise viibimise tuvastamisest. Viibimise hindamisel saab võrguettevõtja arvestada nii menetluse enda asjaoludega kui ka arendajaga mitte seotud kolmandate isikute seisukohtadega, kes on pädevad hindama haldusorganite tegevust (nt õiguskantsler, kohus või muud haldusorganite üle järelevalvet tegevad asutused).

Haldusorgani poolt läbiviidava menetluse oluline viibimine võib ilmned olukorras, kus haldusorgan ei ole liitumisvõimsuse kasutuselevõtuks vajalike menetluste raames suure tõenäosusega juhtinud menetlust efektiivselt ning eesmärgipäraselt. Sellises olukorras tuleb arvestada, et haldusorgan peab menetluse korraldama eesmärgipäraselt ja tõhusalt, võimalikult lihtsalt ja kiiresti ning vältides üleliigseid kulusi ja ebameeldivusi isikutele (haldusmenetluse seaduse (HMS) § 5 lg 2). Kui taotluses on kõrvaldatav puudus, peab haldusorgan andma taotlejale esimesel võimalusel tähtaja puuduse kõrvaldamiseks (HMS § 15 lg 2). Menetluse tõhusa korraldamisega ei oleks kooskõlas see, kui haldusorgan esitab põhjendamatult järjestikustes menetlusringides uusi märkusi asjaolude kohta, millele olnuks võimalik tähelepanu juhtida juba varem. Menetluse käigus uute nõuete või märkuste esitamine võib olla põhjendatud näiteks siis, kui taotlust või projekti on muudetud või ilmnevad uued olulised asjaolud.

Alakasutustasu rakendamise edasilükkamise otsustamise raames tähendab haldusorgani tõhusa ja eesmärgipärase menetluse kohustus, et turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolule võib viidata näiteks olukord, kus menetlus on kestnud kordades kauem, kuid seaduses toodud tähtajad seda ette näevad. Mida pikemalt on menetlus kestnud, seda tõenäolisem on, et menetlust ei ole juhtinud efektiivselt. Ümberlükatava eeldusena on võimalik käsitleda haldusorgani poolt juhitud menetlusaega turuosalisest sõltumatu põhjusena, kui menetlusaeg on näiteks ehitusloa puhul kestnud kauem kui 10 kuud. Võrguettevõtjal on sealjuures menetlusaja arvestamisel võimalik arvestada ka turuosalise poolset tegevust. Kui haldusorgani menetlusaja pikenemise ainus põhjus on näiteks turuosalise poolt esitatud tähtaja pikendamise taotlus, ei pruugi menetlusaeg eraldiseisvalt olla piisav turuosalisest sõltumatu olulise viibimise tuvastamiseks. Kui menetlusaeg on seevastu pikenenud, sest haldusorgan on korduvalt esitanud täiendavaid küsimusi projekti osade kohta, mida oleks olnud võimalik esitada esimeste kuude jooksul, haldusorgan kaalub mitme kuu möödudes uute uuringute vajadust või haldusorgan on edastanud käimasoleva

haldusmenetluse raames tekkinud kolmandate osapoolte küsimused turuosalisele lahendamiseks otse ja hindamata neid ise, viitab see menetluslikele puudustele. Kui eeltoodud põhjuste tõttu on oluliselt pikenenud ka menetlusaeg, võib see viidata turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolule, mis võimaldab võrguettevõtjal kasutada oma kaalutusõigust alakasutustasu edasilükkamise suhtes.

Oluline on rõhutada, et eelneva raames säilib võrguettevõtja kaalutusõigus, arvestades, et mida kauem menetlus kestab, seda tõenäolisem on, et haldusorgani poolt läbiviidud menetlus ei ole olnud eesmärgipärane ja tõhus.

Kuivõrd tootmissuunalise võimsuse mittekasutamise tasu eesmärk on võimaldada võrguvõimsuse kasutuselevõttu, võib võrguettevõtja turuosalisest sõltumatu põhjuse tuvastamisel elektrituruseaduse § 87¹ lõike 6² alusel hinnata lisaks ka arendaja enda tegevusi, mis on suunatud võrguvõimsuse kasutusele võtmiseks, muu hulgas turuosalise poolt kolmandate isikutega liitumisvõimsuse kasutusele võtmiseks sõlmitud lepinguid, sh lepingutes määratud tähtaegu ning nende olulist ületamist. Olukord, kus vastavate lepingute ülesütleliste või viivituste tulemusel on oluliselt viibinud ka liitumisvõimsuse kasutuselevõtt, on sarnane olukorrale, kus liitumisvõimsuse kasutuselevõtt venib seadmete või materjalide tarnimisel või transportimisel tekkinud viivituste tõttu võrreldes tarne- ja ostulepingutes kokkulepitud tähtaegadega (§ 87¹ lõike 6⁶ punkt 2). Kolmandate isikutega sõlmitud lepingute täitmise hindamisel on oluline hinnata asjaolusid, mille tõttu lepingu täitmine viibis, ja seda, kuidas arendaja on lepingu täitmist jõustades toiminud. Turuosalisest sõltumatuks asjaoluks ei saa lugeda lepingu täitmise tähtaja pikendamist ega lepingu lõpetamist poolte kokkuleppel.

10. Täiendada eelnõu § 1 punktidega 37–39, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punktid 51–53) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**37)** paragrahvi 87¹ lõiget 7³ muudetakse ja sõnastatakse järgnevalt:

„(7³) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud tasu ei kohaldata tootmisseadme puhul, mille võrgulepingu kohane võrku antav võimsus on kuni 15 kW.“;“;

Selgitus: Tootja loetakse mikrotootjaks võrgulepingus kokkulepitud võrku antava võimsuse (kuni 15 kW), mitte tootmisseadme enda võimsuse alusel. See tähendab, et kui tootja seade on võimsam, kuid võrku edastatav võimsus on piiratud 15 kilovatiga, on tegemist ikkagi mikrotootjaga.

Muudatusega viiakse alakasutustasu vabastuse tingimus kooskõlla võrgulepingu järgse mikrotootja mõistega. Tegelikult puudub vajadus laiendada eraldi nende tootjate ringi, kellele alakasutustasu vabastus ei kehti, mistõttu on muudatus vajalik ja põhjendatud.

38) paragrahvi 87¹ täiendatakse lõigetega 7⁵ ja 7⁶ järgmises sõnastuses:

„(7⁵) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 ja 7¹ nimetatud tasu rakendamise kontrollperiood põhivõrgus tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosalise võrgulepingujärgse tootmisvõimsuse kasutamisele on kolm aastat, millele võib põhivõrguettevõtja kaalutusõiguse alusel tehtud otsusega lisanduda kuni üks aasta.

(7⁶) Jaotusvõrguettevõtja võib turuosalise põhjendatud taotluse alusel lükata käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud tasu rakendamise edasi, kui turuosaline ei ole saanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses kasutada tõendatult temast sõltumatu, erandliku ja ajutise asjaolu tõttu ning turuosaline on rakendanud mõistlikke abinõusid asjaolu mõju vältimiseks või vähendamiseks. Tasu rakendamine lükatakse kaalutusõiguse alusel tehtud otsusega edasi üksnes nimetatud asjaolu kestuse võrra, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks. Turuosaline esitab taotluse enne tootmissuunalise võimsuse kasutamist takistava asjaolu eeldatavat tekkimist või, kui asjaolu ei olnud võimalik ette näha, viivitamata pärast sellest teadasaamist. Turuosaline esitab koos taotlusega asjaolu esinemist, mõju ja eeldatavat kestust tõendavad andmed. Tasu rakendamist ei lükata edasi taotluse esitamisele eelnenud aja eest ning juhul, kui turuosaline ei ole edasilükkamise perioodi lõppemisel kasutanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses, rakendatakse talle lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud tasu ka edasilükatud perioodi eest.“;

Selgitus: Lõike 7⁵ muudatuse eesmärk on viia põhivõrguettevõtjaga võrgulepingu sõlminud klientidele alakasutustasu perioodi arvestus kolme aasta pikkuseks, millele võib lisanduda kuni üks aasta näiteks võrgulepingulise tootmisvõimsusega toimunud suuremahulise avarii korral. See tähendab, et tootja peab üldjuhul võrgulepingujärgset tootmisvõimsust kasutama 95% ulatuses vähemalt kord kolme aasta jooksul. Selline senisest pikem periood peaks võimaldama võrgulepingulisel kliendil elektriseadme rikkeid lahendada senisest paindlikumalt, see tähendab tellida ka pika tarneaajaga uued seadmed.

Juhul, kui tootmisseedme juures vajab rikke korral välja vahetamist komponent, mille tarneaeg on siiski väga pikk ning võrgulepinguga turuosalisel on võimalik seda võrguettevõtjale tõendada, on võrguettevõtjal võimalik kasutada kaalutusõigust ja otsustada pikendada käimasolevat kontrollperioodi täiendavalt kuni aasta võrra. Kontrollperioodi pikendamine kahelt aastalt kolmele ning ka edaspidine kolmeaastane kontrollperiood on vajalik, et tootjatel oleks mõistlik aeg võrgulepingulise tootmisvõimsuse kasutamiseks ka juhul, kui tootmisseedme eluea lõppemise tõttu on vaja kogu elektri jaam renoveerida või juhul, kui esineb tootja elektrivõrgus kriitilise tähtsusega elektriseadme rike (nt kõrgepinge võimsuslüüti, 110/330kV trafo vms) järel vajadus seadme väljavahetamiseks, mille pikk tarneaeg ei võimaldada tähtaegselt tootmisvõimsust kasutada.

Kontrollperioodile täiendava aja lisamise võimalus on vajalik juhuks, kui avarii tabab tootmisvõimsust kontrollperioodi lõpus ning seadusemuudatusega säilib põhivõrguettevõtja kaalutusõigus kontrollperioodi pikendamise suhtes otsuse tegemisel. Kontrollperioodi võib pikendada ka lühema aja võrra kui üks aasta.

Samuti võib varasema ühe aasta pikkuse perioodi jooksul erinevate ilmastikuolude ning elektriturul kasvava konkurentsi tõttu koguvõimsuse kasutamine olla raskelt saavutatav. Võrgulepingulistele klientidele seni kehtiv seadus võimsuse kasutamata jätmise eest tootjast sõltumatu asjaolu tõttu tasu edasiliikkamist ette ei ole näinud.

Juhul kui põhivõrgus on võrgulepingulise kliendi elektri jaam oma eluea lõpul ning vajab välja vahetamist, peab tootja esitama liitumistaotluse olemasoleva tootmisseedme väljavahetamiseks vastavalt Elering AS elektri põhivõrguga liitumise tüüptingimustele. See tähendab, et vajalik on viia läbi vajalikud katsetused uue tootmisseedme võrgueeskirja nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Selle liitumismenetluse raames sõlmitakse tootjaga võrgulepingu muudatus tootmisvõimsuse vähendamiseks välja vahetatava tootmisseedme võimsuse ulatuses ja sama võimsuse ulatuses liitumisleping tootmisvõimsuse suurendamiseks. Sisuliselt tähendab see seda, et väljavahetatava tootmisseedme võimsuse ulatuses liigub tootmisvõimsus võrgulepingust liitumislepingusse ja väljavahetatava tootmisseedme võimsuse ulatuses algab alakasutustasu arvestus uuesti käesoleva seaduse § 87¹ lg 6 alusel nagu kõigil uutel tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud klientidel. Seega juhul, kui uue tootmisseedme rajamisel peaks esinema tootjast sõltumatu asjaolu, mis takistab tootmisseedme rajamist, oleks võimalik pikendada tootmissuunalise võimsuse mittekasutamise tasu rakendamise tähtaega § 87¹ lg 6 alusel.

Lõike 7⁶ muudatusega luuakse jaotusvõrguettevõtjale võimalus liikata tootmissuunalise võimsuse alakasutustasu rakendamine erandjuhul edasi, kui turuosaline ei ole saanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses kasutada temast sõltumatu, erandliku, ajutise ja tõendatud asjaolu tõttu. Jaotusvõrgus säilivad üldreeglina elektrituruseaduse § 87¹ lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud perioodid, mille jooksul hinnatakse võrgulepingus kokku lepitud tootmisvõimsuse kasutamist (nn kontrollperioodid). Jaotusvõrgu klientide arvu, tootmisseedmete iseloomu ja võrguvõimsuse tõhusa kasutamise vajadust arvestades ei ole põhjendatud pikendada kõigi jaotusvõrguettevõtjaga tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosaliste kontrollperioodi üldiselt kolme aastani. Jaotusvõrgus esineb tootmisvõimsuse kasutamist pikema aja vältel takistavaid erandlikke asjaolusid eeldatavalt üksikutel juhtudel, mistõttu on üldise kontrollperioodi pikendamise asemel põhjendatud võimaldada sellistel juhtudel alakasutustasu rakendamise erandkorras edasiliikkamist.

Tootmissuunalise võimsuse kasutamine võib üksiku juhtudel olla pikema aja vältel takistatud asjaolu tõttu, mida turuosaline ei saanud mõistlikult vältida. Selliseks asjaoluks võib olla näiteks tootmisseedme või elektri jaama vältimatult vajalik ulatuslik renoveerimine, kriitilise tähtsusega seadme rike ja selle asendamiseks vajaliku seadme tavapärasest pikem tarneaeg või muu võrreldava mõjuga asjaolu. Erandi kohaldamise eelduseks on, et turuosaline ei saanud asjaolu

tekkimist mõistlikult vältida ning on rakendanud mõistlikke abinõusid selle mõju vältimiseks või vähendamiseks. Alakasutustasu kohaldamine võib olla ebaproportsionaalne olukorras, kus tootmisvõimsuse kasutamata jätmine on ajutine ja turuosaline tegutseb tootmissuunalise võimsuse kasutuse taastamise nimel. Seetõttu antakse jaotusvõrguettevõtjale õigus lükata tasu rakendamine turuosalise põhjendatud taotluse alusel edasi takistava asjaolu tegeliku kestuse võrra. Tasu rakendamise edasilükkamine ei muuda ega pikenda § 87¹ lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud jälgimisperioodi. Tegemist ei ole turuosalise automaatse õigusega tasu rakendamise edasilükkamisele vaid säilib jaotusvõrguettevõtja kaalutusõigus.

Turuosaline peab esitama taotluse enne tootmissuunalise võimsuse kasutamist takistava asjaolu eeldatavat tekkimist. Kui asjaolu ei olnud võimalik ette näha, tuleb taotlus esitada viivitamata pärast sellest teadasaamist. Sellega välistatakse tasu rakendamise edasilükkamine tagantjärele esitatud põhjenduste alusel. Tasu rakendamist ei lükata edasi taotluse esitamisele eelnenud aja eest. Turuosaline peab tõendama asjaolu esinemist, selle sõltumatust turuosalisest, mõju tootmissuunalise võimsuse kasutamisele ja eeldatavat kestust. Samuti peab turuosaline näitama, et ta on rakendanud mõistlikke abinõusid asjaolu mõju vältimiseks või vähendamiseks. Jaotusvõrguettevõtja hindab esitatud asjaolusid ja tõendeid juhtumipõhiselt ning võib tasu rakendamise edasilükkamisest keelduda, kui seaduses sätestatud tingimused ei ole täidetud. Tasu rakendamine lükatakse edasi üksnes takistava asjaolu tegeliku kestuse võrra, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks. Kolmeaastane maksimaalne tähtaeg rakendub erandi kohaldamisel ega kujuta endast jaotusvõrgus kohaldatavat uut üldist jälgimisperioodi ega automaatselt kohalduvat tasuvaba perioodi.

Edasilükkamise alus langeb ära, kui tootmisvõimsuse kasutamist takistanud asjaolu lõpeb. Kui turuosaline ei ole edasilükkamise perioodi jooksul kasutanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses, rakendatakse talle lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud tasu ka edasilükatud perioodi eest. Seega on tasu rakendamise edasilükkamine tingimuslik ega vabasta turuosalist tasu maksmisest juhul, kui nõutud kasutustaset edasilükkamise perioodi jooksul ei saavutata.

Lahendus erineb põhivõrguettevõtjaga tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosalistele sätestatavast üldisest kolmeaastasest kontrollperioodist. Jaotusvõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingute puhul säilib § 87¹ lõigetes 7 ja 7¹ sätestatud kontrollperiood ning tasu rakendamise edasilükkamine on võimalik üksnes lõikes 7⁶ sätestatud tingimustel ja jaotusvõrguettevõtja juhtumipõhise kaalutusotsuse alusel. Selline lahendus võimaldab arvestada põhjendatud erandjuhtumeid, kuid säilitab alakasutustasu eesmärgi suunata turuosalisi kasutama broneeritud võrguvõimsust sihipäraselt ning vältida võrguvõimsuse põhjendamatult pikaajalist kasutamata hoidmist.

Uus lõige 7⁶ erineb § 87¹ lõikest 6², sest lõige 6² käsitleb olukorda, kus tootmist ei ole veel alustatud, ja lõikes 6 sätestatud tasu rakendamise edasilükkamist. Uue lõike 7⁶ alusel hinnatakse seevastu võrgulepingujärgse tootmissuunalise võimsuse kasutamist pärast tootmise alustamist ning lükatakse põhjendatud juhul edasi lõigetes 7 ja 7¹ nimetatud tasu rakendamine. Tegemist on alakasutustasu regulatsiooni eri etappidega, mistõttu õigusselguse tagamiseks sätestatakse jaotusvõrguettevõtjatele võimaldatav kaalutusõigus eraldi lõikes.

39) paragrahvi 87¹ lõiget 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Tootmissuunalise võimsuse kasutamiseks loetakse liitumis- või võrgulepingu järgse tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse tarbimiskohas võrguettevõtja võrgu suunas edastamist, mis on fikseeritud vähemalt kauplemisperioodide lõikes või täpsemalt võrguettevõtja mõõteseadmega, mille alusel tuvastatakse kasutatud tootmissuunalise võimsuse suurus.“;“;

Selgitus: Muudatuse vajadus on tingitud asjaolust, et praktikas esines sätte vääratõlgendust ning puudus sätte sisu üheselt mõistetavus. Eksitava tõlgenduse kohaselt võis muudetavat lõiget mõista viisil, et alakasutustasu arvestatakse tarbimiskohas, mis koosneb mitmest liitumispunktist, iga liitumispunkti kaupa eraldi ka juhul, kui võrgulepingus on pooled omavahel kokku leppinud liitumispunktide ülese tootmisvõimsuse ka tarbimiskohas. Võrguettevõtjal on kohustus tagada igal ajaheitel tootjale võrgulepinguga kokkulepitud tarbimiskoha tootmissuunaline võimsus, milleks vajalikud elektrivõrgu investeeringud finantseeritakse läbi võrgutasu. Seetõttu tuleb kliendi poolt

tootmisvõimsuse mittekasutamist hinnata ka sama parameetri vastu ehk tarbimiskohas. Tarbimiskoha põhiselt tootmisvõimsuse kasutamise kontrollimine tagab tootja poolt broneeritud võrguressursi sihipärasest kasutamist ja võimaldab võrguettevõtjal arenduskohustuse raames finantseerida võrgutariifi ja liitumistasu eest ühiskondlikult kõige otstarbekamaid võrguinvesteeringuid. Tarbimiskoha maksimaalse tootmisvõimsuse kasutamise kontrollimisel summeeritakse liitumispunktides ühel/samal ajahetkel mõõdetud tootmisvõimsus. Ühtlasi viiakse lõikesse sisse täpsustus, et kõige pikem periood, mille jooksul tootmissuunalise võimsuse kasutamist kontrollitakse, saab olla kauplemisperiood, mis käesoleva muudatuse tegemise ajal on 15 minutit. Kui tootmissuunalise võimsuse kasutamist on võimalik mõõta kauplemisperioodist lühema ajaperioodi jooksul, (näiteks ühe minuti jooksul, kui võrguettevõtja on paigaldanud sellise mõõteseadme), on eeldus, et võrguettevõtja kasutab arvestuse aluseks seda.

11. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 42 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 59) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**42)** Paragrahvi 93 lõike 6 punktis 3¹ asendatakse sõnad „lõikes 2 nimetatud riigihanke“ sõnadega „lõigetes 2 ja 3 nimetatud hanke“.“;

Seletuskirja: Muudatusega viiakse Konkurentsiameti kooskõlastuspädevust käsitlev säte kooskõlla §-des 66² ja 66³ tehtava muudatustega. Kehtivas sõnastuses viitab § 93 lõike 6 punkt 3¹ riigihanke tingimuste kooskõlastamisele. Kuna paindlikkusteenuste ja tugiteenuste osutajate leidmisel loobutakse kitsamast riigihanke terminist ning asendatakse see turupõhise hankimise korraga, tuleb vastavalt muuta ka Konkurentsiameti ülesannet kirjeldavat sätet. Muudatus on terminoloogiline ega muuda Konkurentsiameti kooskõlastuspädevuse sisulist eesmärki. Konkurentsiamet kontrollib ka edaspidi, kas turupõhise hankimise tingimused tagavad teenuse kulutõhusa hankimise ning vastavad võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetele.

12. Muuta eelnõu § 1 punkti 49 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 67) ja sõnastada see järgmiselt:

„**49)** seadust täiendatakse §-dega 101⁶–101¹⁰ järgmises sõnastuses:

„**§ 101⁶. Siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumine**

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 3 sätestatud siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumise eest –

karistatakse rahaträhviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahaträhviga vähemalt 15 protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101⁷. Siseteabe avaldamise kohustuse rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 4 sätestatud туруosalise valduses oleva siseteabe avaldamise kohustuse rikkumise eest –

karistatakse rahaträhviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahaträhviga vähemalt kaks protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101⁸. Elektri hulgituruga manipuleerimise keelu rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 5 sätestatud elektri hulгимүүгитуруга манипулееримисе келу риккумисе eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga vähemalt 15 protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(3) Käesoleva paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 101⁹. Registreerimisnõude rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 9 sätestatud registreerimisnõude rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga vähemalt üks protsent, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101¹⁰. Ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 15 sätestatud ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga vähemalt kaks protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;“;

13. Muuta eelnõu § 1 punkti 52 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 70) ja sõnastada see järgmiselt:

„52) seadust täiendatakse §-ga 103¹ järgmises sõnastuses:

„§ 103¹. Andmete esitamise nõude rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 8 sätestatud туруосalise poolt hulгимүүгитурул сõлмитуд теһингуге, кауплемискорралдусте ja struktuuriandmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga vähemalt üks protsent, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;“;

Selgitus: Punktide 49 ja 52 muudatuste eesmärk on REMIT-määrusest ülevõetavate sätete väärteokoosseise täiendada lühikese teokirjeldusega. Karistusõiguses kehtib määratletuse põhimõte – isik peab seadust lugedes aru saama, mis on keelatud. Riigikohtu praktika kohaselt võib puhtalt "blanketne" viide juriidiliselt kohtus kokku langeda. Samuti täpsustatakse karistumäärasid vastavalt määruse (EL) nr 1227/2011 artiklile 18 ning kehtestatakse energia hulгимүүгитуруга манипулееримисе väärtegude katse karistatavus.

14. Muuta eelnõu § 1 punkti 54 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 72) ja sõnastada see järgmiselt:

„54) paragrahvi 106 tekst loetakse lõikeks 1 ja täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:
„(2) Käesoleva seaduse §-des 101⁶–101¹⁰ ja 103¹ sätestatud väärtegade aegumistähtaeg on viis aastat. Nimetatud väärtegade aegumine peatub väärteto kohtumenetluse ajaks ning selle keelatud teo suhtes konkurentsiasutuse või Euroopa Komisjoni poolt konkurentsijärelevamenetluse otsuse kättetoimetamisel kuni ajani, mil konkurentsijärelevamenetluse otsust ei saa enam vaidlustada, või selle vaidlustamisel tehtud kohtulahendi jõustumiseni. Isikut ei tohi väärtetos siiski süüdi mõista ega karistada, kui väärteto lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni on möödunud selle teo aegumistähtajaks sätestatust viie aasta võrra pikem aeg.
(3) Käesolevas peatükis sätestatud väärtetod on karistatavad ka siis, kui tegu on toime pandud väljaspool Eesti territooriumi, tingimusel, et teo pani toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.“;“;

Selgitus: Lõike 2 muudatusega sätestatakse väärtegade pikem ehk 5-aastane aegumistähtaeg ning reguleeritakse aegumise peatumine kohtumenetluse ja Konkurentsiameti või Euroopa Komisjoni järelevamenetluse ajaks (nn objektiivne aegumine 10 aastat). Energiaturu manipuleerimise ja siseteabe kuritarvituse uurimine on erakordselt mahukas, tehniline ning sageli rahvusvahelise mõõtmega. Tavapärane kaheaastane väärteto aegumistähtaeg ei ole piisav tõendite kogumiseks ja põhjaliku järelevamenetluse läbiviimiseks.

Lõike 3 muudatusega laiendatakse Eesti karistusvõimu väljapoole Eesti territooriumi, kui rikkumise paneb toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik. Kuna energiaturg on piiriülevalt integreeritud, võimaldab eksterritoriaalsuse säte võtta Eesti isikuid vastutusele ka siis, kui nad manipuleerivad teise liikmesriigi hulgimüügiturgu.

Pikemad aegumistähtajad tagavad REMIT-määrusest tuleneva nõude, et siseriiklikud sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad, hoides ära olukorra, kus keerukad turukuritarvitused jääksid aegumise tõttu karistamata.

15. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 55, (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkt 73) muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„55) paragrahvi 111³ täiendatakse lõigetega 17³ ja 17⁴ järgmises sõnastuses:
„(17³) Käesoleva seaduse § 87¹ lõikes 7⁵ nimetatud kolmeaastast perioodi rakendatakse põhivõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingute suhtes alates 2025. aasta 17. märtsist.
(17⁴) Käesoleva seaduse § 87¹ lõiget 7⁶ kohaldatakse ka § 87¹ lõikes 7 või 7¹ sätestatud tootmisuunalise võimsuse kasutamise perioodi suhtes, mis ei ole lõike 7⁶ jõustumise ajaks lõppenud, kui lõikes 7⁶ sätestatud asjaolu esineb või jätkub pärast selle lõike jõustumist.“;“;

Selgitus: Muudatus on vajalik, et põhivõrgus rakendada edaspidiselt võrgulepingulise tootmisvõimsuse mitte kasutamise eest tasu kolmeaastase perioodi kaupa. Näiteks võrgulepingute puhul, mis on sõlmitud enne 2023. aasta märtsi, esimene, kaheaastane, tootmisvõimsuse kasutamise periood lõppes 17.03.2025, ning sellele järgnev põhivõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingu suhtes käimasolev tootmisvõimsuse kasutamise periood muutub kolmeaastaseks. Teisisõnu lõpeb käesoleva muudatuse jõustumisel 17.03.2025 alanud võrgulepingu tootmisvõimsuse kasutamise periood 17.03.2028. Võrguleping põhivõrguga sõlmiti 1.1.2025, tema esimene alakasutustasu jälgimisperiood lõppeks ilma muudatusettepanekuta ära 1.1.2027 ning järgmine 1.1.2028, aga nüüd koos muudatusettepanekuga lõppeb tema esimene alakasutustasu jälgimisperiood 1.1.2028, järgmine 1.1.2031.

Enne 2023 aasta 17. märtsi sõlmitud võrgulepinguliste tootmisvõimsuse kasutamise esmase kontrolli periood lõppes 2025 aasta märtsis, mille eesmärgiks on seni pikaajaliselt võrgulepingutega broneeritud tootmisvõimsuse vabastamine elektrivõrgus. Kuivõrd esimesed arvestusperioodid on perioodi pikendamise hetkeks juba lõppenud, on SE696 esmane eesmärk täidetud, siis on põhjendatud rakendada kolmeaastast perioodi alates sätte jõustumise hetkest.

Rakendussättega nähakse ette, et § 87¹ lõikes 7⁶ sätestatud võimalust võib jaotusvõrguettevõtja kohaldada ka selle sätte jõustumise ajal kestva kontrollperioodi suhtes, kui tasu rakendamise edasilükkamise aluseks olev asjaolu esineb või jätkub pärast sätte jõustumist.

Rakendussäte võimaldab arvestada olukordi, kus jaotusvõrgus on turuosalisest sõltumatu, tõendatud, erandlik ja ajutine asjaolu tekkinud enne § 87¹ lõike 7⁶ jõustumist, kuid takistab tootmisuunalise võimsuse kasutamist ka pärast sätte jõustumist. Sellisel juhul saab turuosaline esitada jaotusvõrguettevõtjale põhjendatud taotluse ning jaotusvõrguettevõtja saab hinnata lõikes 7⁶ sätestatud tingimuste täidetust ja tasu rakendamise edasilükkamise põhjendatust. Säte ei anna alust enne § 87¹ lõike 7⁶ jõustumist lõppenud jälgimisperioodi ümberhindamiseks ega juba lõplikult määratud alakasutustasu tagasiulatuvaks muutmiseks. Samuti ei anna rakendussäte turuosalisele automaatset õigust ajapikendusele. Jaotusvõrguettevõtja hindab ka jõustumise ajal kestva jälgimisperioodi puhul kõiki lõikes 7⁶ sätestatud tingimusi, sealhulgas asjaolu sõltumatust turuosalisest, selle erandlikku ja ajutist iseloomu, mõju tootmisvõimsuse kasutamisele, eeldatavat kestust ning turuosalise rakendatud abinõusid. Rakendussäte tagab, et sarnases olukorras olevaid turuosalisi ei kohelda põhjendamatult erinevalt üksnes selle tõttu, kas erandi aluseks olev asjaolu tekkis vahetult enne või pärast § 87¹ lõike 7⁶ jõustumist. Samal ajal välditakse sätte tagasiulatuvat kohaldamist lõppenud õigussuhetele ja säilitatakse õiguskindlus juba lõppenud jälgimisperioodide ning lõplikult määratud tasude suhtes.

16. Muuta eelnõu § 1 punkte 58 ja 59 (meie eelnevaid muudatusettepanekuid arvestades punkte 77 ja 78) ja sõnastada see järgmiselt:

„58) paragrahvi 111³ täiendatakse lõikega 35 järgmises sõnastuses:

„(35) Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegade kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt.“;

59) paragrahvi 111³ täiendatakse lõikega 36 järgmises sõnastuses:

„(36) Käesoleva seaduse § 65 lõikeid 1⁴–1⁵ rakendatakse alates 2028. aasta 1. veebruarist.““;

Selgitus: Muudatusega viiakse kooskõlla sätete rakendumise aeg.

Lõige 35 sätestab, et enne käesoleva seaduse muudatuste jõustumist alustatud väärtegade kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt. See tähendab seda, et karistusi, mis põhinevad suuremal trahvimääral, saab hakata määrama või mõistma nende isikutele, kes panevad teo toime 1. veebruaril 2027 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. jaanuaril 2027, st enne seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel enne 1. veebruari 2027 kehtinud trahvimäärasid.

Lõike 36 eesmärk on pikendada võrguettevõtjatele, kellel puudub praegu vastav tehniline võimekus, tähtaega, millal tekib kohustus pakkuda paindlikke ühendusi ning võimaldada aega arendada välja vajalikud infotehnoloogilised lahendused ning luua vajalikud funktsionaalsused ja nende juba olemasolevate süsteemidega integreerimise võimekus. Selleks, et suuremal hulgal paindlikke liitujaid hallata ja juhtida, on vajalik arendada kaugjuhtimiseks sobilik süsteem ning määrata paindlike ühenduste tingimused pilootprojektide põhjal ehk paindlikke ühendusi saab sellisel juhul võrguettevõtja võimaldada järk-järgult üha laiapõhjalisemalt ja vastavalt olemasolevatele tehnilistele lahendustele laiendada seda võimekust kogu teeninduspiirkonna ulatuses. Teadaolevalt on suurima jaotusvõrguettevõtja puhul mikrotootjate kaugjuhtimisega seotud esmane võimekus seotud uue SCADA (Supervisory Control and Data Acquisition) süsteemi tarnimisega, mis peaks toimuma 2027. aastaks.

17. Muuta eelnõu § 2 punkte 5–7 ja sõnastada need järgmiselt:

„5) seadust täiendatakse §-dega 44⁸–44¹³ järgmises sõnastuses:

„§ 44⁸. Siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 3 sätestatud siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga vähemalt 15 protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44⁹. Siseteabe avaldamise kohustuse rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 4 sätestatud туруosalise valduses oleva siseteabe avaldamise kohustuse rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga vähemalt kaks protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44¹⁰. Gaasi hulgituruga manipuleerimise keelu rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 5 sätestatud гаasi hulgituruga manipuleerimise keelu rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga vähemalt 15 protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 44¹¹. Registreerimisnõude rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 9 sätestatud registreerimisnõude rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga vähemalt üks protsent, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44¹². Ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 15 sätestatud ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga vähemalt kaks protsenti, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44¹³. Andmete esitamise nõude rikkumine

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 8 sätestatud turuosalise poolt hulgimüügiturul sõlmitud tehingute, kauplemisskorralduste ja struktuuriandmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust ja mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga vähemalt üks protsent, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest, kuid mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;

6) paragrahvi 45 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva seaduse §-des 44⁸–44¹³ sätestatud väärtegude aegumistähtaeg on viis aastat. Nimetatud väärtegude aegumine peatub väärteo kohtumenetluse ajaks ning selle keelatud teo suhtes konkurentsiasutuse või Euroopa Komisjoni poolt konkurentsijärelevamenetluse otsuse kättetoimetamisel kuni ajani, mil konkurentsijärelevamenetluse otsust ei saa enam vaidlustada, või selle vaidlustamisel tehtud kohtulahendi jõustumiseni. Isikut ei tohi väärteos siiski süüdi mõista ega karistada, kui väärteo lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni on möödunud selle teo aegumistähtajaks sätestatud viie aasta võrra pikem aeg.

(3) Käesolevas peatükis sätestatud väärteod on karistatavad ka siis, kui tegu on toime pandud väljaspool Eesti territooriumi, tingimusel, et teo pani toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.“;“;

Selgitus: Paragrahvide 44⁸–44¹³ muudatuste eesmärk on REMIT-määrusest ülevõetavate sätete väärteokoosseise täiendada lühikese teokirjeldusega ning energia hulgimüügituruga manipuleerimise väärtegude katse karistatavus. Karistusõiguses kehtib määratletuse põhimõte – isik peab seadust lugedes aru saama, mis on keelatud. Riigikohtu praktika kohaselt võib puhtalt "blanketne" viide juriidiliselt kohtus kokku langeda.

Paragrahvi 45 lõike 2 muudatusega sätestatakse väärtegude pikem ehk 5-aastane aegumistähtaeg ning reguleeritakse aegumise peatumine kohtumenetluse ja Konkurentsiameti või Euroopa Komisjoni järelevamenetluse ajaks (nn objektiivne aegumine 10 aastat). Energiaturu manipuleerimise ja siseteabe kuritarvituse uurimine on erakordselt mahukas, tehniline ning sageli rahvusvahelise mõõtmega. Tavapärane kaheaastane väärteo aegumistähtaeg ei ole piisav tõendite kogumiseks ja põhjaliku järelevamenetluse läbiviimiseks.

Lõike 3 muudatusega laiendatakse Eesti karistusvõimu väljapoole Eesti territooriumi, kui rikkumise paneb toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik. Kuna energiaturg on piiriüleselt integreeritud, võimaldab eksterritoriaalsuse säte võtta Eesti isikuid vastutusele ka siis, kui nad manipuleerivad teise liikmesriigi hulgimüügiturгу.

Pikemad aegumistähtajad tagavad REMIT-määrusest tuleneva nõude, et siseriiklikud sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad, hoides ära olukorra, kus keerukad turukuritarvitused jääksid aegumise tõttu karistamata.

7) seadust täiendatakse §-ga 48⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 48⁷. Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegude menetlemine

Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt.“.

Selgitus: Muudatusega viiakse kooskõlla sätte rakendumise aeg, et enne käesoleva seaduse muudatuste jõustumist alustatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt. See tähendab seda, et karistusi, mis põhinevad suuremal trahvimääral, saab hakata määrama või mõistma nendele isikutele, kes panevad teo toime 1. veebruaril 2027 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. jaanuaril 2027, st enne seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel enne 1. veebruari 2027 kehtinud trahvimäärasid.

18. Jätta eelnõust tekstist välja § 3 riigihangete seaduse muutmise, muutes eelnõu järgnevate paragrahvide numeratsiooni.

Selgitus: Riigihangete seaduse § 154 lõige 2 muudatus, kus tegevuse avatus otsesele konkurentsile määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 35 kohaselt Rahandusministeeriumi või hankija taotluse alusel, jõustus 13.07.2026, seega võib käesolevast eelnõust RHS muutmise välja jätta.

19. Muuta eelnõu § 4 punkti 2 ja sõnastada need järgmiselt:

„2) paragrahvi 63 lõike 1 punkti 3 täiendatakse pärast arvu „6“ tekstiosaga „või 7¹“.“;

Selgitus: Muudatusettepanekuga parandatakse eelnõus tehniline viiteviga. Eelnõu § 4 punktiga 2 täiendatakse tööstusheite seaduse § 63 lõike 1 punktis 3 olevat viidet tööstusheite seaduse §-s 44 sätestatud eranditele. Eelnõusse on ekslikult märgitud viide § 44 lõikele 6¹, kuid õige on viide § 44 lõikele 7¹. Muudatus ei muuda eelnõu sisulist lahendust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Erkki Keldo

energeetika- ja keskkonnaminister

Lisa: Ettepanekute/arvamuste tabel

Lisaadressaadid: mari.tanav@riigikogu.ee

Marie-Ursula Vaks, 639 7674

mari-ursula.vaks@kliimaministeerium.ee